

Nr 316.

Av herr **Carlson** i Herrljunga, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 92, angående anslag till en odlingsorganisation.*

I kungl. proposition nr 92 till innevarande riksdag hemställer Kungl. Maj:t att till bestridande av kostnaderna för en odlingsorganisation anvisa under nionde huvudtiteln ett förslagsanslag av 800,000 kronor för vardera av åren 1918 och 1919.

Framställningen är grundad på den s. k. produktionskommitténs förslag i ärendet och avser åtgärders vidtagande för ökad produktion av brödsäd inom landet under de närmaste åren. Således ett synnerligen behjärtansvärt förslag. Nu är ju också möjligt, att genom den föreslagna organisationen åtskilligt skall kunna åstadkommas i produktionsväg, och att dessa till synes rätt så stora belopp skola visa sig vara väl använda pengar, men man bör näppeligen hänge sig åt alltför stora förhoppningar härtill. Erfarenheten har ofta visat, att de beräkningar och kalkyler man gör upp vid ett företags begynnelse sällan eller aldrig slå in, och kontentan eller resultatet förvandlas till en enda stor missräkning. Och det kan vara fara värt, att så kommer att ske även med denna sak.

Meningen är ju att genom undervisning, agitation och penningbidrag söka förmå lantbrukarna till större intensitet vid brukandet av sin jord samt genom nyodlingar m. m. få fram större och rikare skördar än vad som hittills varit fallet.

Vad nu undervisningen beträffar, så har ju som bekant under en lång följd av år sådan bedrivits ute i landet genom olika organ,

och torde man kunna med tämligen stor säkerhet påstå, att de svenska jordbrukarna i allmänhet stå på en tämligen hög »förståndsnivå» i vad det gäller skötandet av sina jordbruk och att man därför knappast kan tillmäta ytterligare undervisning någon egentlig betydelse för saken i fråga. Större betydelse torde kunna tillmätas den i kommittébetänkandet föreslagna och av departementschefen förordade agitatoriska verksamheten av mera direkt och personlig art, som riktar sig mot de speciella fallen, personliga och lokala. För detta ändamål föreslås tillsättandet av en odlingsnämnd inom varje kommun på tre, högst fem personer, vilka skola vara för saken intresserade och söka göra sitt bästa för densammas utförande eller realiserande.

Så långt kan ju allt vara gott och väl, men det vill förefalla, som om vederbörande förväntade, att dessa odlingsnämnder skulle så intressera sig för det allmänna, att man kunde erbjuda dem ungefärligen vilken ersättning som helst för sitt arbete. Eller tror någon människa, att dessa personer, som komma att inväljas i respektive odlingsnämnder — några måste ju åtaga sig uppdraget i fråga — äro beredvilliga att offra tid och arbete för denna sak mot en ersättning av 10 à 17 — 30 à 50 kronor plus den lilla extra ersättningen av 1 — 1.67 kronor per hektar nyodlad jord inom kommunen, som enligt förslaget skulle tilldelas dem? Jag tror det sannerligen inte och förvånar det mig högeligen, att herrar sakkunniga kunnat föreslå en sådan »oskäligen» ersättning.

Man möter mig naturligtvis genast här med den invändningen, att vederbörande kommuner också böra bidraga med sin tribut till ersättningen, men jag frågar genast: Är det rätt att på detta sätt ytterligare belasta kommunernas budget, vilken redan nu på grund av kristid och kristidsförordningar i legio är rätt så strängt anlitad? Man må komma ihåg att det i första hand är statens intressen man här söker tillvarataga och upphjälpa och icke kommunernas. För övrigt har ju under senaste tiden en allvarlig strävan gjort sig gällande att söka så vitt möjligt utjämna kommunernas skattebördor, vilket ju är synnerligen önskvärt, men inte går denna vägen åt det hållet.

Riktigaste vore, enligt mitt förmenande, att staten tillfullo ersätter odlingsnämnderna med belopp, som kan anpassas efter deras arbete, så att kommunerna ej behöva bidraga med något som helst härför, och detta önskemål skulle delvis kunna vinnas, utan att högre anslag för ändamålet behöfve ifrågakomma, genom att de föreslagna odlingsråden slopades och att de belopp, som äro avsedda för dessas avlöning etc., finge användas till förhöjd ersättning åt odlingsnämnderna.

Kommitterade ha beräknat, att kostnaderna för organisationen i fråga skulle komma på omkring 830,000 kronor årligen och av detta belopp erfordras cirka 580,000 kronor till odlingsnämnderna, 200,000 kronor till odlingsråden och 50,000 kronor till odlingskommittén. En något underlig fördelning — minst sagt. Räknar man med en genomsnittssiffra av 4 ledamöter i 2,300 odlingsnämnder, kommer den årliga ersättningen till var och en av dem att belöpa sig på i bästa fall 60 — säger 60 kronor — eller 5 kronor per månad. Till respektive odlingsråd är föreslaget ett *begynnelseanslag* av 5,000 kronor, vilket gör per år och ledamot 1,000 kronor eller omkring 80 kronor per månad. Odlingskommittén slår ju helt naturligt rekordet med 50,000 kronor, vilket gör omkring 17,000 kronor per år och man och cirka 1,500 kronor per månad.

Nu är ju möjligt att såväl de föreslagna odlingsråden som ock odlingskommittén behöva någon extra hjälp, varför siffrorna möjligen få reduceras något, men proportionen mellan ersättningen till de olika instituten är ju som synes mycket egendomlig.

Emellertid vill det synas mig, som om man utan någon som helst våda för det allmänna kunde ur förslaget borttaga de föreslagna odlingsråden. Den inspekterande verksamhet som skulle åligga dessa tror jag man utan fara för det hela kan undvara. Jag återkommer till vad jag anfört i början av motionen, att våra lantbrukare i allmänhet torde vara fullt kompetenta att kunna bedöma vad som bör göras och icke göras, och när det nu är meningen att få fram de bästa förmågorna inom kommunerna för att bedriva den påtalade missionen, förstår jag sannerligen inte vad det skall tjäna till att betunga det hela med ett eller två odlingsråd inom varje län. Odlingsnämnderna synas mig kunna och böra sortera direkt under odlingskommittén utan mellanstation. Apparaten kommer i så fall att fungera både smidigare och hastigare, och kan man som jag påpekat härigenom bereda odlingsnämnderna ökad ersättning för sitt arbete och därigenom få större garantier för att dessa skola taga sin uppgift på mera allvar än vad som säkert blir fallet, om föreliggande förslag utan ändring vinner riksdagens bifall.

För övrigt vill jag tillägga, att då man önskar stimulans å produktionen, torde den enda riktiga och säkraste vägen vara att sätta ett sådant pris på varan, att detta inte bara möjliggör en höjning åt arbetskraften utan även lockar till ökad intensitet. Och från den synpunkten sett vore det troligen riktigast att avslå hela förslaget om odlingsorganisationen och använda de äskade beloppen till höjande

av minimi- och maximipris, då man säkerligen vunne lika mycket, men detta är icke syftet med min motion.

Jag hemställer,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 92, att de föreslagna odlingsråden utgå och att varje odlingsnämnd tillerkännes ersättning av statsmedel med belopp 300—600 kronor beroende på deras arbete och kommunernas storlek, jämte 10 kronor för varje hektar nyodlad jord.

Stockholm den 27 februari 1918.

Herm. Carlson.